ՔՍԱՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2501 — ՇԱԲԱԹ — 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — Ն. Տ. 27 — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — 1879

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 2 Լիրա
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 Մէճ.
» » Գաւառաց » 1 Լիրա
Օտար երկիրներու » 50 Ֆր.
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս վճարուած լրագրոց ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր-տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանտըքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրո խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճանբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Չտպուած նամակ, յօդուած, եւ ետ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մօնիթէօր տիւ Քօմէրսի անցեալ օր տուած մէկ լուրը շատերուն հետաքրքրութեան առիթ եղած կրնայ լինիլ։ Այս թերթը կ'ըսէր թէ Անգլիոյ դեսպանը Բ. Դրան ծանուցագիր մը ներկայեր է փափուկ խնդրոյ մը վրայ։ Ի՞նչ է այդ փափուկ խնդիրն։ — Արդէն գիտէինք թէ Փոքր-Ասիոյ բարենորոգմանց համար առաջարկութիւններ եղան և վերջացան. Պէյքըր փաշան Համդխիւ Բերիա մնաց, և պէտք է անոր պաշտօնին վախճանին սպասել։ Կըսուէր թէ Սըր Լէյարտ Նախարարաց հետ հաշտուած է, և կ'սպասուէր որ ամենայն ինչ բարւոք վիճակի մը վերադառնայ Անգլիոյ և Թուրքիոյ միջև։ Բարձր. Մահմուտ Նէտիմ փաշային Սըր Լէյարտի տուած այցելութիւնը գրած էինք, որոյ վրայ պէտք էր որ յարաբերութիւնները բաղձացեալ կերպիւ ընթանային։ Բայց կերևի թէ մութ ամպ մը դարձեալ ծագած է Անգլօ-Օսմանեան յարաբերութեանց վրայ, թէպէտ և կարելի չէ առ այժմ գուշակել զայն, և սպասելու է որ Եւրոպական թերթերը մանրամասն տեղեկութիւններ տան անոր վրայ։ Քանի մը խնդիրք կան որք կրնան Անգլիոյ դեսպանին նոր ծանուցագրին նիւթ լինիլ, և որոց մէջ բաւական տեղ մը կրնայ բռնել նաև անցեալներն Հօճայի մը կրօնական գիրքեր Անգլիերէնէ Թուրքերէնի թարգմանած կամ թարգմանութիւնը սրբագրած լինելուն պատճառաւ բանտարկութիւնն, և Շէյխ Իսլամի դըրան կողմէն անոր դէմ տրուած մահուան դատավճիռը, զոր Սուլթանն իւր ազատամիտ գթութեամբ թեթևցուցած էր, և կըսուէր թէ աքսոր պիտի երթար։ Այս խնդիրն որ ժամանակէ մ'՚իվեր մոռցուած էր՝ առանց թերևս Անգլիոյ դեսպանէն ձեռքէ թողուելու, ստուգիւ "փափուկ" կրնայ համարուիլ։ Ցաւալի է որ այս միջադէպն ալ կարգի կը դըրուի առանց երկու տէրութեանց յարաբերութիւններուն վնաս գալու։ Բարենորոգմանց խնդիրն առաւել ծանր էր, և կրցաւ առ այժմ կարգադրիլ։ Ներկայ ծանուցագրին նըպատակն ինչ որ լինի, կարելի է լուծման եղանակ մը գտնել, որ գոհացուցիչ լինի։ Ուստի չեմք կարծեր որ այս խնդիրը քաղաքական կարևորութիւն ստանայ։

Այսպիսի միջադէպներ կը ցուցընեն սակայն թէ դժբաղդաբար Թուրքիոյ քաղաքական կացութիւնը բարւոքելու շատ մօտ չէ։ Երբեմն ամենէն անակնկալ կէտերէ և առերեւոյթս կարևորութիւն չտրուած խնդիրներէ դժուարութիւնք կը ծագին։ Արտաքին աշխարհավարութեան ուղիի ընթացքը ներքին վիճակին վրայ լաւ ազդեցութիւն չըներ, բարենորոգմունք և բարւոքմունք բազմազին դժուարութեանց կը հանդիպին, որոց մեծ մասը քաղաքականութենէ կը ծագին։ Այս միջոցիս կարելի է այնպիսի հինգ տասն խնդիրներ համրել, որք վայրկեան առ վայրկեան դժուարութեանց առիթ կրնան տալ, և շատ մեծ իմաստութիւն, հեռատեսութիւն և մասամբ կորով պէտք է անոնց լուծման եղանակ մը գտնելու համար։ Տէրութիւնը միանգամայն պահպանողական և ազատական դիրք մը բռնելու պարտաւորուած է. ասոր համար շատ անգամ իւր խօսքերը գործերուն չեն համապատասխաներ, և խաթթեր ու օրէնքներ անգործ կը մնան. կը կարծուի որ ըսկըզբունքի արտայայտութիւն մը բաւական է, իսկ գործադրութենէն դիւանագիտական և քաղաքական միջոցներով կրնայ խուսափուիլ. այսու ամենայնիւ այն միջոցները կըսպառին և դժուարութիւնք կը մնան։ Մինչև հիմայ շատ միջնադէպներ անցան, Անգլիական նոր ծանուցագըրին միջադէպն ալ կրնայ անցնիլ թէ և կարելի չէ ըսել թէ վերջինը պիտի լինի։

. ˙ .

Թէրճէմանը Հագիգաթ Թուրք լրագիրն, որ ամեն կարևոր նիւթոյ մէջ արդի Նախարարութեան կարծիքը կը ներկայացնէ, իւր վերջին թիւերէն միոյն մէջ Մօնիթէօր տիւ Քօմէրսի լրագրոյ մէկ յօդուածին վրայ խօսելով, որոյ կարևոր հատուածները թարգմանեցինք անցեալ օր, գաւառաց մէջ հասարակային ապահովութեան խնդրոյն նկատմամբ քանի մը խորհրդածութիւններ կ'ընէ։ Թէրճէմանը Հագիգաթ, ոստիկանաց թըւոյն անբաւականութեան վրայ եղած գանգատներուն ճշդութիւնը կընդունի, բայց իւր սովորական լաւատեսութեամբը կը յայտարարէ թէ այս առթիւ եղած գանգատք ի մօտոյ պիտի անհետանան։ Վիլայէթներու վերակազմութեան համար շինուած նոր կանոնադրութեանց մէջ՝ ոստիկանութեան թւոյն պակասութիւնը լրացնելը՝ գործադրելիք առաջին կէտն է, և Թուրք լրագիրը վստահութեամբ կը յայտարարէ թէ գործածուած ոստիկանաց թիւն ի մօտոյ [illegible] աւելի (°) պիտի լինի։ Ասկից զատ, գաւառաց մէջ մինչև ցարդ տուրքերն ոստիկանաց կողմէ կը հաւաքուէին, և ինչպէս մեր Բաբերդի թղթակիցն ալ կը գանգատէր անցեալ օր, այս արտաքոյ կարգի պաշտօնն ոստիկանները կարգելուր իրենց բուն պաշտօնը կատարելէ, այն է հասարակային ապահովութեան հսկել, մինչդեռ միւս կողմէ ալ ժողովրդային գանգատանաց տեղի կուտար։ Արդ՝ այն գրութիւնն ի մօտոյ պիտի ջնջուի, և տուրքերը քաղաքային յատուկ պաշտօնատարաց ձեռօք պիտի հաւաքուին, որով բազմաթիւ ոստիկանք աւելցած պիտի լինին արդէն գաւառաց ապահովութեան հսկող ոստիկանաց թւոյն վըրայ։ Լաւ տնօրէնութիւն մ'՚է այս, բաւական է որ գործադրի։

Գալով ոստիկանաց ամսականներուն կանոնաւոր վճարման, որ նոյնպէս մեծ տեղ մը կը բռնէ հասարակային ապահովութեան խնդրոյն մէջ, Թէրճէմանը Հագիգաթ կը յայտարարէ թէ այս մասին եղած անկանոնութիւնք գաւառաց մէջ կառավարական հասութից ուշ հաւաքման արդիւնքն են միայն, և ո՛չ թէ յիշեալ հասութից ուղղակի Կ. Պոլիս ղըրկուելուն։ Զի Թուրք լրագիրը կըսէ թէ մինչև որ գաւառաց տեղական ծախքերը չհանուին, բնաւ դրամ չը ղրկուիր կեդրոնական գանձուն (ի Կ. Պոլիս)։ Այսպէս, եկամտից յաւելեալ մասն է որ մայրաքաղաքս կուգայ։ Թէրճէմանը Հագիգաթին այս յայտարարութիւնն իրողութեանց ճիշդ հակառակը լինելու յանցանքն ունի. և թէպէտ այս Թուրք լրագիրն իւր ընթերցողաց ագիտութենէն օգուտ քաղել ուզելով, այսպիսի նիւթոց մէջ ամեն ճիգ կը թափէ իրողութիւնները խեղաթիւրելու, փափաքելի էր որ Բ. Դրան և մանաւանդ ներկայ Նախարարութեան արարքները ճշմարտութեամբ պաշտպանուին և ոչ թէ ստութեամբ։ Առայժմ իրողութիւնն այս է որ, ինչպէս Գ. Թրօթթըր ալ կը հաստատէ իւր տեղեկագրոյ մէջ, գաւառական իշխանութիւնք, իրենց տեղական պիտոյքը չգոհացուցած, պարտաւորեալ են հաւաքուած հասոյթներն ուղղակի Մալիէն ղրկել, այն անյատակ խորվիրապը կամ՝ քսակն, ըստ Մօնիթէօր տիւ Քօմէրսի, ուր խաւար և անստուգութիւն միայն կը տիրեն։ Բազմաթիւ կառավարիչք կը գանգատին թէ նոյն իսկ իրենց ոստիկանաց փոքր ամսականները չեն կրնար վճարել, ո՛րքան կընեղէ զիրենք կեդրոնական գանձն։ Ամենէն ճարպիկ և կարող կուսակալն այն է որ ամենէն աւելի գումար կը ղրկէ Կ. Պոլիս, փոյթ չէ եթէ տեղական պաշտօնատարաց ամսականները չեն վճարուած։ Կայսերական գանձուն Հաւալէներն ո՛չ միայն գաւառաց սնտուկներուն մէջ գտնուած գումարները կ'անհետացնեն, այլ և հոն գալու դրամներն ալ յառաջուց վըճարուած են կեդրոնական կառավարութեան, և Հաւալէներուն մէկ մեծ մասն ալ չեն կրնար վճարուիլ, քանի որ տեղւոյն հասոյթներն ոչ այս տարի պիտի բաւեն և ոչ ալ յաջորդ քանի մը տարիներու մէջ։ Այսպէս, ո՛չ ոստիկանութիւնը կը վճարուի, և ո՛չ ալ տեղական ուրիշ պաշտօնատարութիւնք։

Չեմք հասկնար թէ Թէրճէմանը Հագիգաթ ինչպէս կը համարձակի խեղաթիւրել այս անհերքելի՝ բայց ցաւալի իրողութիւնը։ Թայմզ լրագրոյ Կ. Պոլսոյ թղթակիցն իւր վերջին նամակներէն միոյն մէջ կը պատմէ թէ Ադրիանուպոլսոյ կուսակալ Բէուֆ փաշան, անցեալ պատերազմին պատճառաւ իւր նահանգին հասոյթներուն մեծապէս նուազած լինելը տեսնելով, երկար ժամանակ ջանացած էր տեղական կառավարութեան ծախուց և հասութից միջև հաւասարակշռութիւն հաստատել, և մեծ դժուարութիւններէ ետև յաջողած էր այս արդիւնքը ձեռք բերել։ Հաւաքուած ցորենը հազիւ պիտի բաւէր ոստիկանութեան և տեղական կառավարութենէն նպաստ ընդունող գաղթականաց կերակրման, և միւս կողմէն հաւաքեալ գումարներով ալ ամսականք հազիւ թէ պիտի կրնային վճարուիլ։ Վերջապէս եթէ իրողութիւնը Թէրճէմանը Հագիգաթին յայտարարածին պէս լինէր, այս տարի Ադրիանուպոլսոյ նահանգէն բընաւ յոյս չկար կայսերական գանձուն համար։ Բայց Կ. Պոլսէն հրաման կուգայ Բէուֆ փաշային որ նահանգին հասոյթէն 50,000 ոսկւոյ արժողութեամբ ցորեն ղրկէ կեդրոնական կառավարութեան։ Կուսակալը կը պատասխանէ թէ բացարձակապէս անհնարին է այս, քանի որ տեղական հասոյթներն հազիւ թէ կը բաւեն տեղական պիտոյից։ Կեդրոնական կառավարութենէն պատասխան կուգայ կուսակալին թէ պաշտօնը վտանգի մէջ է՝ եթէ այս պահանջումը չգոհացնէ։ Ասոր վրայ Բէուֆ փաշան կը պարտաւորի 15,000 ոսկւոյ արժողութեամբ ցորեն ղրկել Կ. Պոլիս. այսինքն նոյնչափ բաց թողուլ նահանգին տեղական կառավարութեան պիտոյից մէջ։ Բայց գիտելի է որ հակառակ այս անկանոնութեանց, Ադրիանուպոլսոյ նահանգը մինչև աստիճան մը կը խնայուի, քանի որ Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ Օսմանեան բարեկարգեալ վարչութեան օրինակը լինելու կոչուած է, և վերջապէս ոստիկանութեան պէտքերը կրնան գոհացուիլ։ Բայց Անատօլուի գաւառաց մէջ, յորս աւելի հլու ժողովուրդ մը բնականաբար աւելի դիւրութեամբ կը վճարէ տուրքերն, ոստիկանաց և քաղաքային պաշտօնատարաց ամսականները բնաւ չեն կրնար կանոնաւորապէս վճարիլ, քանի որ կեդրոնական գանձն հանդիսա

չթողուր զիրենք ։ — Այս է ահա իրաց բուն վիճակն, և Թէրճէմանը Հագիգաթի սատերը ծիծաղ միայն կրնան շարժել ։

Շարունակելով մեր քաղուածը, Թուրք լրագիրը կըսէ նաև թէ յառաջիկայ տարիէն սկսեալ՝ թէ՛ մայրաքաղաքիս մէջ և թէ գաւառներուն ամեն կարգի պաշտօնատարաց ամսականները կանոնաւորապէս պիտի վճարուին, որով այս առթիւ ալ եղած ամեն գանգատները պիտի անհետանան ։ Այս հանելուկը լուծելու համար պէտք է նախապէս տեղեակ լինիլ թէ Թէրճէմանը Հագիգաթ կայսերական գանձուն վիճակը խիստ լաւ կը նկատէ՝ շնորհիւ վերջին ելմտական անօրէնութեանց, և շատ հեռի չկարծեր այն ժամանակն, ուր տէրութեան ելմտական վերածընութիւնը կատարեալ իրողութիւն մը պիտի լինի ։ Ըստ մեզ, և ըստ իրաց բուն վիճակին, այս ալ չափազանց լաւատեսութիւն մ'է, և առ այժմ պարզ յոյս մ'աւելի չէ ։

Վերջապէս այն կէտն, որոյ վրայ կը փափաքի պնդել Թէրճէմանը Հագիգաթ՝ սա՛ է թէ Բ. Դուռը գաւառաց վիճակն անտարբերութեամբ նըկատելէ հեռի, մեծապէս զբաղած է անկէ, և լրջաբար կաշխատի բարւոքել զայն ։ Կառավարութեան ըրած ջանքերն յուսալից են և պէտք է անոնց արդիւնքին սպասել ։ Տարակոյս չկայ թէ Թուրք լրագրին այս յայտարարութիւնն, յորմէ կը հասկցուի թէ իւր վերջին փաստը կուսայ ի նպաստ նախարարութեան, խիստ գոհացուցիչ է, թէև խօսքերն ու իրողութիւնները կրնան իրարու հակառակ ելնել ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 24 դեկտ.

Պոլահիսարի բերդը Քեապիլի տըրրսատմներէն առնուած լինելուն լուրը հաստատող պաշտօնական լուր մը չէ եկած, հետևաբար այս զրոյցը սուտ կը կարծուի ։

Կալկաթայէն եկած լուրեր կը հաւաստեն թէ Ռօպէրթս զօրավարին օգնութիւն զրկելու համար ճանբաները մէշտ բաց են, և թէ օգնութիւնք ճանբայ ելած են ։ Քանի մը ցեղապետք բարեկամութեան հաւատարիք տուին Անգղիացւոց ։

Նորութ խան Ռօպէրթս զօրավարին գրաւած գանձուն մի մասը պահանջեց իբրև իւր անձնական սեփականութիւն, բայց Հնդկաստանի կառավարութիւնն անոր խնդիրը կատարելու հրաման չտուաւ ։

Իրլանտայի փոխարքային կինը Մարլպրուհի դքսուհի Իրլանտային աղքատաց օգնելու համար մասնախորհուրդներ կազմելու հրաւէր կարդաց, և կատարելապէս յաջողեցաւ ։ Անգղիոյ բազմաթիւ քաղաքաց մէջ օգնութեան մասնախորհուրդներ կազմուեցան ։

Լոնտրա 27 դեկտ.

Քաղաքական շրջանակներու մէջ Աֆղանստանի զինուորական վիճակը վտանգալից կը նկատուի, վասն զի մէն մի փոքր զօրաբաժին Քեապիլի և Հնդկաստանի միջև հաղորդակցութիւնը պահպանելու պարտաւորեալ լինելով, միւս զօրաբաժիններու օգնութիւն չկրնար զրկել ։ Ասկէց զատ անկարելի է հաշուել թէ Հնդկաստանէն յուղարկուած օգնութիւնք ե՞րբ պիտի կրնան հասնիլ Քեապիլի առջև, ուր կըգտնուի Ռօպէրթս զօրավարին ամրացեալ բանակը ։

Այս առաւօտեան Տէյլի Նիւս կը ծանուցանէ թէ Կուհ զօրավարը Ռօպէրթս զօրավարին բանակն հասեր է առանց ընդդիմութեան հանդիպելու ։ Երեք հազար Ղիլզայիք՝ Նակառլահի առջև իւր վրայ յարձակեր, բայց մեծ կորուստով ետ մղուեր են ։

Այս միացմամբ Ռօպէրթս զօրավարին դիրքը շատ զօրացաւ ։ Միայն կը վախցուի որ տաքնալու համար փայտ՝ և ձիոց համար խոտ կը պակսի ։

Բեդրսպուրկ 24 դեկտ.

Պ. Նօվիքօֆ Կ. Պոլսոյ Ռուսական դեսպան անուանեցաւ ։ Պ. Տուպրիլ Պեռլինի դեսպան պիտի մնայ ։

Բեդրսպուրկ 26 դեկտ.

Օտար արքունեաց քով գտնուող դեսպանաց գրեթէ ամենն ալ Բեդրսպուրկ գումարուած կը գտնուին, ուր Ռուսիոյ ներքին և արտաքին վիճակին վրայ խորհրդակցութիւնք կը շարունակեն ։

Կարծիք կայ թէ Անգղիոյ և Ռուսիոյ միջև համաձայնութիւն գոյացնելու մինչև ցարդ արդելք եղող դժուարութիւնք կարգադրուելու վրայ ։

Ռուս լրագիրք կը յայտնեն թէ Ռուսիա պէտք է որ Անգղիոյ կրած ներկայ դժուարութիւններէն օգուտ քաղելով համաձայնութիւն մը հաստատէ անոր հետ ոչ միայն Աֆղանստանի խնդրոյն՝ այլ և ասիական ուրիշ ամեն խնդրոց վրայ ։

Գահիրէ 25 դեկտ.

Հողային արոց վրայ մեծ բարենորոգում մը կը պատրաստուի ։ Մուքապէլէ կոչուած տուրքը պիտի վերնայ ։

Կորտօն զօրավարը Գահիրէ հասաւ ։

Այս առաւօտ հասած հեռագիր

Փարիզ 26 դեկտ.

Կը կարծուի թէ Պ. տը Ֆրէյսինէի նախագահութեան ներքև նոր նախարարութիւնը վաղը պիտի կազմուի ։

Հռոմ 26 դեկտ.

Կաթոլիկ Հայոց Պատրիարք Հասունի Գերապայծառին կարդինալ անուանելուն լուրը կանխահաս է ։

Լոնտրա 26 դեկտ.

Պօրսան գոց է տօնի պատճառաւ ։

Լոնտրա 24 դեկտ.

Օսմ. Փոխ.		9 3/4
Փոխ.	1865	12 1/4
»	1869	12 1/4

Փարիզ 26 դեկտ.

Օսմ. Փոխ.			9,80
Գաղղ. »	5 0/0		115,10
» Փոխ.	3 0/0		
« »	»	Նոր	85,70

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, խալամեան Նոր տարւոյ առթիւ Վեհ. Սուլթանը չորեքշաբթի օրը դեսպաններն և բացակայ եղողներուն տեղապահներն ընդունեց ։ Սըր Հէնրի Լէյըրտ, իբրև երիցագոյն դեսպան, շնորհաւորեց զՍուլթանն յանուն իւր պաշտօնակցաց ։ Ն. Վեհափառութիւնը քանի մ'ընտիր խօսքերով պատասխանելէ յետոյ, դեսպանաց մօտեցաւ, և յաջորդաբար անոնց ամեն մէկուն խօսք ուղղեց և անոնց վեհապետներուն վրայ լուր խնդրեց ։ Սաւաս փաշա թարգմանչութիւն կընէր այս ընդունելութեան միջոցին, որ մէկ ժամ տևեց, յորմէ յետոյ Վեհ. Սուլթանն առանձին ընդունեց զՍըր Հէնրի Լէյըրտ, Պ. Ֆուրնիէ և Շուէտի դեսպան Պ. ա՛ին-բէնհօֆ ։

Հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ Լօպանօֆ իշխանին տեղ, որ Լոնտրայի Ռուսական դեսպան անուանեցաւ, Պ. Նօվիքօֆ Կ. Պոլսոյ դեսպան անուանուած է ։ Պ. Նօվիքօֆ այժմ Վիէննայի Ռուսական դեսպանն է, պաշտօն մը՝ զոր բաւական ժամանակէ ի վեր կը վարէ ։ 1860 և 1870 տարիներուն միջև, Պ. Նօվիքօֆ քանի մը տարի Կ. Պոլսոյ Ռուսական դեսպանութեան քարտուղարութիւն ըրած էր ։

Կըսուի թէ մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպանութեան տեղապահ Պ. Օնու՝ Աթէնքի Ռուսական դեսպան պիտի անուանի փոխանակ Պ. Սապուռօֆի, որ դիւանագիտական ուրիշ պաշտօնի պիտի կոչուի եղեր ։

Վագըթ լրագիրը Թուրքօ-Հէլլենական յանձնախմբին յառաջիկայ նստին վրայ խօսելով կըսէ թէ վերջնական հանգամանք մը պիտի ունենայ ։

Զմիւռնիոյ կուսակալ Համտի փաշան կեդրոնական կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրեց յիշեալ քաղաքին մէջ հիւանդանոց մը շինելու և նահանգային մեծ ժողով մը գումարելու, որոյ միջոցաւ ինչ ինչ բարւոքմանց և օգտակար ձեռնարկութեանց կատարման համար պէտք եղած գումարները ձեռք պիտի բերէ առանց տէրութեան ելմտացոյցին դպչելու ։ Համտի փաշան ընդարձակ յառաջադրեր ունի. — Նախնական և երկրորդական դպրոցներ պիտի հիմնէ նահանգին ամեն կողմերը, հեռագրաթելեր պիտի հաստատէ չեղած տեղերը, ուղիներ և կամուրջներ պիտի շինէ, գետերն իրարու պիտի կցէ և նաւարկելի պիտի ընէ, եւ եւ, առանց Բ. Դրան վրայ բեռ լինելու ։

Աւելորդ է ըսել թէ Բ. Դուռը փութաց ամենայն գոհութեամբ շընորհել խնդրուած արտօնութիւնը ։

Կը մաղթեմք որ կատարեալ յաջողութիւն գտնէ՝ յօրինակ այլոց նահանգաց տէրութեան ։

Մայրաքաղաքս գտնուող Չէրքէզաց գլխաւորները ներքին գործոց նախարար Բարձր. Մահմուտ Նէտիմ փաշային շնորհակալութիւն մատուցին Չէրքէս գաղթականաց զետեղման և մնդեան մասին ցոյց տուած համակրական հոգածութեան համար ։

Եւրոպական լրագրէք քաղելով մեր երէկուան թուով հրատարակած մէկ լուրն ստուգութիւն գտած է ։ Մօնիթէօր տիւ Բօմէրս կը ծանուցանէ թէ Եւրոպական Թուրքիոյ երկաթուղեաց Գաղղիական ընկերութիւնն, որ յիսուն միլիոն ֆրանք դրամագլուխ ունի, յառաջիկայ յունուար 1էն սկսեալ պաշտօնապէս Աւստրիական ընկերութիւն մը պիտի լինի՝ Արևելեան երկաթուղեաց ընկերութեան անուամբ ։ Պ. Հիրշ Պ. Թալապօի պիտի յաջորդէ իբրև նախագահ նորակազմ ընկերութեան, յորում Գաղղիական տարրին տեղ գրեթէ միմիայն Աւստրիական տարր պիտի մնայ ։

Պաղտատէն կը ծանուցանեն թէ Տիգրիս և Եփրատ գետերն յորդեր և ջուրերը շրջակայ դաշտերն ողողած են ։ Կ'երևի թէ ողողմունք չափէն աւելի չեն եղած. որովհետև իբրև առատութեան նշան մը կը համարուին ։

Քօրֆուէն կը ծանուցանեն թէ Եպիրոսի ծովեզերքն որոշողութիւն ընելու գնացած երկու Անգղիացի ուղևորք Թուրք և Ալպանիայի աւազակած ձեռք ինկեր են, որք զանոնք թող տալու համար չորս հազար Անգղ. ոսկի փրկանք կը պահանջեն ։

Անգղիոյ Թագուհին մեծ համակրութիւն ցուցուց Ռօպէրթս զօրավարին հրամանատարութեան ներքև միայն քանի մը հազար զօրքէ բաղկացեալ Անգղիական բանակին, որ իրմէ եռապատիկ աւելի թշնամւոյ մը կողմէ յարձակում կրած էր ։ Թագուհին ուղղակի հեռագիր զրկեց յիշեալ զօրավարին, իւր հրամանատարութեան ներքև գտնուող զօրաց քաջասրտութեան համար շնորհակալութիւն յայտնեց, վիրաւորեալները մխիթարեց և հրաման ըրաւ որ ժամէ ի ժամ տեղեկութիւն տրուի իրեն՝ այդ բանակին վիճակին նկատմամբ ։ Այժմ՝ Ռօպէրթս զօրավարն օգնութիւն առած լինելով, կ'երևի թէ ամենավտանգալից ժամն անցուցած է՝ եթէ նոր և յանկարծական դէպք մը չպատահի ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՕՀԱՄԸ ՕՍՄԱՆԻԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		10 18
Այս առաւօտ բացուեցաւ		10,20
Կէս օրին		10,22
Ռումէլիի երկաթուղի	Փր.	32 1/4
Թղթագրամ	Մր.	860
Թրամուայ	Օսմ. Մր.	3 50

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

12 Դեկտեմբեր

Քրէտի ժէնէրալ		»	5.
Փոխ.	1863	Ֆր.	69
•	1865	•	71
•	1869	•	69
•	1872	•	21
•	1873	•	64

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

13 Դեկտեմբեր

Անգղ. Լիրա	Ղր.	109 36
Նափօլէոն ոսկի	•	87 16
Իմբէրիալ Ռուս	•	90 27
Դուքքա	•	51 10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	•	6 20
Չինգոն »	•	18
Մէթալիք		18 20
Պղինձ	•	370

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երէկ ազգային ժողովը գումարեցաւ ի Մայր Եկեղեցի ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Մեծ. Տ. Եուսուֆեան էֆէնտիի ։

Ժամը 8 1/4ին ատեանը բացուելով՝ վերջընթեր նստին ատենագրութիւնը վաւերանալէ յետոյ, Տփղիսի Գայիանեանց վարժարանին համար եղած կտակի մը պատճէնն և ընդ նըմին տեղւոյն հոգաբարձութեան մէկ գրութիւնը կարդացուեցաւ, որ կը ծանուցանէր թէ կտակարարն իւր կտակին գործադրութեան հսկողութիւնը Կ. Պոլսոյ ազգային ժողովին յանձնած է ։

Ժողովը այն խնդիրը դատախարակութեան և կալուածոց դիւաններուն յղեց ի նախաքննութիւն ։

Ցետոյ օրակարգին համեմատ ժողովը Տիգրանակերտի առաջնորդական խնդրոյն անցնելով, բաւական երկար վիճաբանութենէ յետոյ որոշեց Գեր. Փիլիպպոս եպիսկոպոսի խընդրած դատաստանը շարունակել ըստ արդէն ըրած որոշման, իսկ Տիգրանակերտի վիճակին անհօվիւ մնալէն ծագելիք անպատեհութեանց առաջքն առնելու և տեղւոյն ժողովրդեան օգտին և շահուն համեմատ գործառնը անօրինելու հոգը վարչութեան յանձնեց ։

Ժամ 10 ին ատեանը վերցաւ. Ս. Ծննդեան տօնէն յետոյ գումարուելու որոշմամբ ։

Երէկ ընդհ. ժողովոյ փակումէն ետքը մայրաքաղաքս գտնուող Տիգրանակերտցի 100 ի չափ ժողովուրդք՝ Սրբազան պատրիարք Հօր ներկայանալով խնդրեցին որ գտնէ այն կարևոր միջոցին վիճակը թափուր չձգելու համար Եդեսիոյ առաջնորդ Գեր. Տ. Խորէն արքեպիսկոպոս Մխիթարեան, որ իւր խոհականութեամբն և անկողմնակալութեամբ հանրածանօթ եկեղեցական մ'է, առժամանակեայ պաշտօնով Տիգրանակերտ զրկուի ի հանդարտութիւն ժողովրդեան, որ խիստ յուզեալ է վերջին օրերս ։

Միանգամայն խնդրեցին Ն. Սրբազնութենէն՝ հրահանգ գրկել Գեր. Խորէն սրբազանի, որ Տիգրանակեր-

ակ վերջին անցքերուն պատճառները ու պարագաները քննելով տեղեկագրէ առ Կեդր. Վարչութիւնն ։

Ս. Պատրիարքը խոստացաւ ժողովրդեան պատգամաւորներուն՝ խակոյն հեռագրել Գեր. Խորէն սրբազանին ։

Օրթագիւղի Հակահասունեան ազգայինք, նախորդ օրն ինչ ինչ նշաններէ գուշակելով թէ Հասունեանք յանկարծական յարձակմամբ իրենց եկեղեցին գրաւելու դիտաւորութիւն ունին, անմիջապէս զգուշական միջոցներ ձեռք առին և ոստիկաններ բերել տուին ։ Յարձակումն արդարեւ տեղի ունեցաւ, և բաւական կռիւ և ծեծկռուքէ յետոյ, Հասունեանք կորագլուխ ետ քաշուեցան ։

Արժանահաւատ բարեկամ մը հետեւեալը կը գրէ մեզ Կարինէն ․

«Ինչպէս դուք՝ նոյնպէս ալ մեք՝ Մոնիթեօր տիւ Փօմբիս լրագրին նոյեմբեր 8 թուով գրածը զարմացմամբ կարդացինք այնիւ Մասիսի 2474 թիւ թերթին մէջ ։ Այն գրուածը կատարեալ գործոյն ճիշդ հակառակն է ։ Մեք ի մօտոյ տեղեակ եմք որ Գեր. Առաջնորդ Յարութիւն արքեպիսկոպոս վեհապետական է որ բոլորից խնամք գայմաքամ խակենտեր պէյի դէմ՝ Խնուսի ժողովրդոց բողոքագրերուն համեման ․ նա ինքն է որ մեծաւ աշխատութեամբ Թուրք և Հայ քննիչներ յաջողեցաւ յուղարկել ի Խնուս՝ զայն պաշտօնանկ ընելու և ոչ թէ վերահաստատելու դիտաւորութեամբ ։ Աստուած խիղճ տայ այդպիսի սխալ տեղեկութիւններ տուողներուն, որպէս զի ճշմարտութիւնը չխեղաթիւրեն ի գայթակղութիւն պարզամտաց և ի ցաւ սրտի վաստակաւորաց ազգիս, յորոց մին է և Գեր. Յարութիւն արքեպիսկոպոս ։»

Իւսկիւտար 6/18 դեկտ. 1879

․ ․ ․ Խմբագրապետ Տէր ․

Անտարակոյս ըլլալով թէ կը փափաքիք ստոյգ տեղեկութիւն հաղորդել Ձեր ընթերցողաց, կը խնդրեմք որ հաճիք Ձեր պատուական թերթին մէջ տեղ շնորհել նամակիս, որ գրուած է ուղղելու քանի մը սխալ տեղեկութիւններ զոր տուած է Ձեր թղթակիցը, Գ. Հօրոյ, Մասիսի 2189 թուոյն մէջ ։

Շնորհակալ ըլլալով Ձեր արդար թղթակցէն՝ այն անկեղծ դրուատին համար զոր ցուցած է իր նամակին մէջ կ'ըսենք թէ ․

1․ Ամերիկեան Պօրտ ընկերութիւնը հիմնեալ չէ «յԱմերիկա ի բարեսէր տիկնանց,» ինչպէս կըսէ Ձեր թղթակիցը ։ Ընկերութիւնը՝ զոր Գ. Հօրոյ կ'ամփոփէ՝ օժանդակ ընկերութիւն է Պօրտ ընկերութեան, ոչ թէ նոյն ինքն Պօրտ ընկերութիւնը ։ Ամերիկեան Պօրտ ընկերութիւնը բաղկացեալ է յարանց, և այս ընկերութեան բոլոր պաշտօնեայքը, այսինքն նախագահը, փոխ նախագահը քարտուղարք, գանձապետը, գործադիր ժողովոյ անդամք և այլք՝ այրք են և ոչ կանայք ։ Պօրտ ընկերութեան անդամոց մէջ կան Միացեալ-Նահանգաց մէջ շատ բարձր դիրք ունեցող մարդիկ, զոր օրինակ Նահանգաց կառավարիչք, բարձրագոյն ատեաններու դատաւորք, ազգային ժողովոյ անդամք, օրէնսգէտք, փաստաբանք, բժիշկք և Աւետարանի պաշտօնեայք ։ Նոյնպէս են նաև նախարարաց շատերն՝ որ անդամ չեն ընկերութեան ։ Տիկնանց ընկերութիւնն, որ «Տիկնանց Պօրտ» կը կոչուի, բաղկացեալ է ի տիկնանց և այս ընկերութեան պաշտօնեայք տիկնայք են ։ Բայց տիկնանց ընկերութիւնն ոչ առանձին՝ այլ Պօրտ ընկերութեան գործադիր ժողովոյ միջոցաւ կը գործէ ։ Տիկնանց ընկերութիւնը կազմող և այս ընկերութեան դրամ տուող բարեսէր տիկնայք կը փափաքին որ ուրիշ երկիրներու կանայք ևս վայելեն դաստիարակութեան և կրօնի բարիքը զորս շատ պատուական կը համարին իրենց համար ։ Ուստի և այն բարեսէր տիկնայք ոչ միայն դրամ կուտան, այլ և իրենց դուստրներն և քոյրերը կը ղրկեն հեռաւոր երկիրներ բանալ դպրոցներ, ինչպէս են Իւսկիւտարի Հոմ դպրոցն, և Պարտիզակի, Մարզուանի, Կեսարիոյ, Սեբաստիոյ, Խարբերդի, Մարտինի, Պրուսայի, Մանիսայի, Այնթապի, Մարաշի և Թուրքիոյ այլ տեղեաց աղջկանց դպրոցները ։

2․ Պատ. Հօրոյ կըսէ թէ «Պօրտ ընկերութիւնն հիմնեալ է բողոքականութիւնը տարածելու անհաւատ և հեթանոս երկիրներու մէջ ։» Ճշմարիտ է թէ ընկերութեան մեծ գործը հեթանոս երկիրներու մէջ է, այսինքն Ամերիկայի վայրենիներու և Ափրիկէի, Հնդկաստանի, Չինաստանի, Ճաբոնի և խաղաղական Ովկիանոսի կղզեաց կռապաշտ ժողովրդոց մէջ է ։ Բայց և այնպէս Պօրտ ընկերութիւնն ունի Միսիօնարներ նաև Պապական երկիրներու մէջ, ինչպէս են Մեքսիկա, Սպանիա և Աւստրիա ։ Միսիօնարք ղրկուած են նաև 'ի Յունաստան, 'ի Թուրքիա և 'ի Պարսկաստան աշխատելու Յունաց, Հայոց և Նեստորականաց մէջ ։

3․ Պատ. Հօրոյ կը սխալի խորհելով թէ միսիօնարք ղրկուած են այս ազգերուն մէջ, վասնզի Ամերիկացիք Տաճկաստանի ժողովուրդը, մանաւանդ Արևմտեան մասին բնակիչներն, առհասարակ Մահմետական կը կարծեն ։ Ամերիկեան Պօրտն և միսիօնարք որ հոս եկած են, աղէկ գիտեն թէ այն ազգաց խոստովանած կրօնքն և վիճակն ինչ է ։ Միսիօնարք գրած են գիրքեր, յորս տուած են մանաւոր տեղեկութիւններ Թուրքիոյ այլ և այլ ժողովրդոց կրօնքին և վիճակին վրայ ։ Զոր օրինակ, հանգուցեալ Տոքթ. Տուայթ «Քրիստոնէութիւն ի Թուրքիա» կոչուած գիրքին մէջ, որոյ օրինակները շատ տարածուած են թէ Ամերիկա և թէ Անգլիա, լիուլի տեղեկութիւն տուած է Հայոց ազգին հնութեան վրայ, Հայոց ի Քրիստոնէութիւն դարձին վրայ, հեթանոսաց և Մահմետականաց դէմ Քրիստոնէութիւնը քաջութեամբ պաշտպանելուն վրայ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սահմանադրութեան, ծիսից, հաւատալեաց և այլ մասնաւոր յատկութեանց վրայ, և Թուրքաց կեդրոնական կառավարութեան ներքև Հայ ազգին վիճակին վրայ ։ Այսպիսի տեղեկութիւնք միշտ կը տրուին միսիօնարաց կողմէն անոնց նամակներուն մէջ որ կը հրատարակուին Ամերիկայի և Եւրոպայի շատ թերթերուն մէջ ։

4․ Ամերիկայի միսիօնարք Սուրբ Գիրքը թարգմանած են Արաբերէնի և Թուրքերէնի, որ են երկու գլխաւոր լեզուք որով կը գրեն և կը կարդան գրեթէ բոլոր Մահմետականք Թուրքիոյ, Սիւրիոյ և Եգիպտոսի, նաև այլք որ կը գտնուին յԱփրիկէ, ի Հնդկաստան և նոյն իսկ ի Չինաստան ։ Արաբերէն և Թուրքերէն Սուրբ Գրոց հաղորդաւոր օրինակները վաճառուած են, և շատ Մահմետականներ կը կարդան զանոնք ։ Կան Մահմետականներ ալ որ Աւետարանի քարոզութեան ունկնդիր կը լինին ։ Սիւրիոյ, Եգիպտոսի և այլ քանի մը տեղեաց մէջ շատ Մահմետական տղայք կը կրթուին Քրիստոնեայ դպրոցներու մէջ ։

Խարբերդի Աւետարանական Հայք առաքելութիւն մը հաստատած են Քիւրտիստանի այն Հայոց համար որ Քրդերէն միայն կը խօսին ։ Կը յուսացուի թէ ճամբայ պիտի բացուի նաև Քրդերու մէջ աշխատելու և զանոնք ի լոյս Քրիստոնէութեան բերելու ։ Հայ անուան մեծ պարծանք չըլլա՞ր, եթէ Հայք Քրդերէն կրած թշնամանաց և հարստահարութեանց փոխարէն ջանան Քրիստոնէական դաստիարակութեան և քաղաքակրթութեան օրհնութեանց հաղորդ ընել Քրդերը ։ Պօրտ ընկերութիւնը կը ջանայ օգնել Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բարեկարգութեան*, և Հայոց մէջ յառաջ բերել այն հոգեւոր կեանքն որ առաւել քան զամենայն կը բարձրացընէ ազգ մը ։ Պօրտ ընկերութիւնը կընէ զայս սա յուսով թէ Հայք ոչ միայն իրենք մեծապէս պիտի օրհնուին ի հոգևորս, այլ և կարող պիտի ըլլան մեծ և օգտակար ազդեցութիւն գործել Թուրքաց, Քրդերու և Չերքէզներու վրայ, որոնց մէջ կ'ապրին ։

Սիւրիոյ մէջ Ամերիկայի Միսիօնարք կ'աշխատին հեթանոս Անսարիէններու և Տիւրզիներու, ինչպէս նաև Մարոնի, Յոյն և Յոյն կաթոլիկ քրիստոնեաներու մէջ ։ Պօրտ ընկերութիւնն առաքելութիւն մ'ունի նաև ի Պուլկարիա ։ Այս ընկերութեան նպատակն է բարիք ընել բոլոր ժողովրդոց Արևելեան աշխարհի, և իր այս նպատակին հասնելու համար կը գործածէ միջոցներ որ լաւագոյն կը թուին անոր ։

Թէ ինչ եղած է Ամերիկայի Միսիօնարաց ջանից արդիւնքն, այս մասին լաւ վկայած են Կ. Պոլսոյ Անգղիական նախկին դեսպան Լորտ Ըսթրատֆորտ տը Րէտգլիֆ և այժմու դեսպան Սըր Հէնրի Լէյարտ (տես «Բաբելոն և Նինուէ» երես 404—407), Անգղիական հիւպատոսք, խորհրդարանի անդամք և այլք որ բնակած կամ ճանապարհորդած են ի Թուրքիա, և տեսած են Միսիօնարաց գործերը ։

Միսիօնարք կաշխատին և կաղօթեն Հայաստանի մէջ Աւետարանի տարածման համար ։ Ինչո՞ւ այսպէս չընեն ։ Մենք շարունակ կ'աղօթենք Աւետարանին մեր երկրին մէջ առաւել ևս տարածման համար։ Մեր բնիկ երկրին մէջ Աւետարան կայ, բայց մենք կաղօթենք որ մեր հայրենակիցներն աւելի աղէկ հասկընան և սիրեն զԱւետարանն և հնազանդին անոր ։ Ամերիկայի մէջ ևս կան շատեր որ աղէկ չեն գիտեր զԱւետարան և չեն զգար անոր զօրութիւնը ։ Անոնք որ Աւետարանական Միսիօնարներ կը ղրկեն ի Թուրքիա ամեն ջանք ի գործ կը դնեն Աւետարանի նորոգիչ ազդեցութիւնը ծաւալել նաև իրենց երկրին մէջ ։ Բողոքականութիւնը դրախտ չըներ երկիր մը ։ Մարդիկ զիրենք Բողոքական կոչելով միայն չեն փրկուիր ։ Բողոքականաց մէջ ալ կան անհաւատք, ինչպէս կան Պապականաց, Յունաց և Հայոց մէջ ։ Մենք կաղօթենք և կաշխատինք որ բոլոր մարդիկ ինչպէս անուամբ՝ նոյնպէս և սրտիւ և հոգւով քրիստոնեայ ըլլան։

5․ Պատ. Հօրոյ «սխալ» կը համարի այն տեղեկութիւնները, զորս տուած է Իւսկիւտարի ժողովարանին մէջ Հնդկաստանի, Չինաստանի և Զուլուստանի մէջ Աւետարանի տարածման վրայ ։ Կը հարցնենք Պատ. Հօրոյի թէ ի՞նչպէս գիտէ որ այն տեղեկութիւնք սխալ են ։ Ինք յիշեալ տեղերը գացած և տեսա՞ծ է ։ Ո՞յք են իր վկաները ։ Մենք այն տեղեկութիւնները կրնանք հաստատել ո՛չ Միսիօնարաց միայն վկայութեամբ այլ և երևելի ճանապարհորդաց և Անգղիական կառավարութեան դեսպանաց և հիւպատոսաց և այլոց վկայութեամբ որ կը պատմեն ինչ որ կը տեսնեն և գիտեն ։

Պատ. Հօրոյ կըսէ․ «Նորահաւատքը (Մահմետական)՝ անհաւատ կ'մնան ըլլալ, բայց ոչ բնաւ քրիստոնեայ ։» Այս նորա կարծիքն է ։ Մենք կը կարծենք թէ ժամանակաւ կար հալածող մը Տարսոնացի Պօղոս անուն, որ ոչ անհաւատ այլ ճշմարիտ քրիստոնեայ եղաւ ։ Շատ համոզիչ ապացոյցներ ունինք թէ այսպիսի դարձեր կ'ըլլան մեր օրով ալ և բոլոր ազգաց մէջ ։

6․ Ամերիկայի Միսիօնարք և անոնք որ ձեռնտու կ'ըլլան առաքելութեան գործին, կը հաւատան թէ աշխարհի վրայ չկայ զօրութիւն որ բարոյականի այնպէս նպաստէ ինչպէս Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանը։ Անոնք ամենքը կը հաւատան ինչպէս կը հաւատար Մեծն Վաշինկթըն թէ Աւետարանն է ճշմարիտ հիմն և նեցուկ Ամերիկայի ազատութեան և բարգաւաճման ։ Ստոյգ է թէ Ամերիկայի մէջ կայ չարութիւն, բայց հոն յանցաւորք և չարագործք են այն մարդիկ որ չեն սիրեր զԱւետարան և չեն հնազանդիր անոր ։ Ի՞նչ է պատճառ որ Ամերիկայի մէջ մարդոց ընկերական վիճակն այնչափ բարձրացած է որ մեր ազատ օրէնքներն և հաստատութիւններն անթերի կը պահպանուին, և հոն այնչափ մեծ ազգային բարգաւաճում և երջանկութիւն կայ ։ Ըստ մեզ՝ սոյն պատճառը սա է թէ հոն շատ մարդիկ կան որ կը սիրեն զԱւետարան և կը հնազանդին անոր ։ Սովի և պատերազմի ատեն Թուրքիոյ, Հնդկաստանի և Չինաստանի կարօտեալ ժողովրդոց օգնութիւն ուստի՞ եկաւ ։ Մեծաւ մասամբ Անգղիայէն և Ամերիկայէն, այն երկու երկիրներէն, յորս աւելի ազդեցութիւն ունի Աւետարանը քան այլուր ։

Քսան տարի բնակած եմ ի Նիւ Եօրք, գիտեմ թէ ո՛րչափ չարութիւն կայ այն քաղաքին մէջ, որոյ բնակչաց կէսը կը բաղկանայ օտարականներէ որ եկած են Եւրոպայէն ։ Բայց գիտեմ նաև թէ ո՛րչափ երկիւղածութիւն, մաքրութիւն և բարութիւն կայ հոն ։ Կ. Պոլսոյ համար աւելի բարի բան չեմ կրնար փափաքիլ, բայց եթէ մաղթել որ այս քաղաքին մէջ ալ իր բնակչաց թուոյն համեմատութեամբ ըլլային այնչափ բարի այրք և կանայք՝ որչափ կան ի Նիւ Եօրք ։

Եթէ Թուրքիոյ ժողովրդեան վիճակն այն աստիճանին հասած ըլլար, անտարակոյս քաղաքական խնդրոյն դժուարութիւններն աւելի դիւրաւ կը լուծուէին ։

Ընդունեցէք, Տէր, խորին յարգանաց հաւաստիքը ։

6/18 դեկ. 1879 Ձերդ
Իւսկիւտար Ճ. Վ. Վ...
Միսիօնար Ամերիկացի

---

* Պ. Հօրոյ անշուշտ անպատասխանի չպիտի թողու այս չափազանց պահանջումը ։ Ծ. Խ.

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

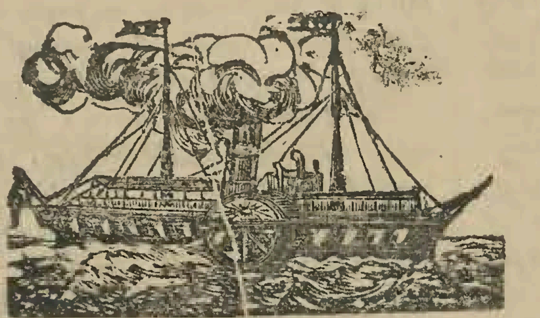

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1879 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑԻ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Պոսֆորէն ելնող շոգենաւները

2 45 Արնաւ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գասըմ.

2 15 Պէյքօզ, Բաչաղ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.

2 15 Եէնիմ. Մէգարը. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.

2 30 Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.

2 45 Ր. և Ա. Գավաղէն, Մէգարը. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաչաղ. Ր. Փ. մաճ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գասըմթաշ.

3 Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.

4 15 Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկ Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.

5 30 Մէգարը. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.

6 Պէյքօզ, Բաչաղ. Ր. Փ. մաճ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գասըմթշ.

7 Եէնիմ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյք. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլճ. Ա. Ր. Հիսար, Գանտ. Արնաւ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Խասգիւղար.

7 30 Ա. և Ր. Գավաղէն, Մէգար. Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնաւ. Գուր. Օրթ., Պէշիկ.

8 45 Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաչղ. Ր. Փաշա մաճ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Խասկ.

8 45 Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք Արնվ. Գուրչէշ. Օրթաք. Պէշիկ.

10 Եէնիմ. Մէգարը. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկէն Ր. Հիսար, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւները

3 30 Գասըմթաշ, Խասկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ա. Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.

4 30 Խասկ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտլ. Ա. Հիսար, Գանլ. Փ. Բաչ. մաճալ Փ. Պոհճէ Պէյքօզ.

3 45 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրչէշ Արնաւ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Մէգարը. Պէօյիւքտ.

4 45 Գասըմթաշ Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ր. Հիսար Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Պէյօզ Թար. Պէօյիւքտ. Մէգար. Ր և Ա. Գավաք.

5 15 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Գանտ. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար. Եէնիմահ.

6 30 Խասկիւղար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք.

8 Պէշիկթաշ, Օրթք. Արնվ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.

9 30 Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւք, Մէգարը Ր. և Ա. Գավաք.

10 Գասըմթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. Բ. մաճ. Բաչաղ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ.

10 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարը. Եէնիմահալլէ.

11 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.

11 Գուզկունճ. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Բաչաղ. Պէյքօզ.

11 30 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ.

12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.

ԽԱՍԿԻՒՂԻ ԲԱՑԻ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Խասգիւղէն կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Խասգիւղ. Ժամ	Ժամ
			8 30
			8 50
		2 45	9 20
2 30	8 15	3 10	9 50
3	8 35 Պէշիքթաշ	3 35	10 10
3 30	9 10	4	10 45
3 50	9 35	4 25	11
4 20	10	4 55	11 20
4 30	10 25	5 25 Պէշքթ.	11 40
5 10	10 45	6	11 50
5 40	11 5	6 35	12 5
6 15	11 25	7 20	
6 45	11 40	8	
7 20	12		

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Խասգիւղէն կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Խասգիւղ. Ժամ	Ժամ
			6 35
	6 35		8
2 30	8		8 45
	8 45 Պէշիքթաշ	2 30	9 20
	9 20	3 5	10
3 5	10	3 45	10 30
3 40	10 30	4 15	11 5
4 15	11	5	11 35
5	11 30		12 5
5 30	12	5 25 Պէշքթ.	
6ց		6	

ԽՄԲԱԳԻՐ— ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այերի վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամէն տեսակ մազի ջուրերը կամիւղերը՝ որ մազ չի թափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով ստոյգուած է, և Պօլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ. Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն այս ջուրէն որ՝ի վերջոյ չըլլյան թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրացնէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը փտտած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի Մաղաղան.

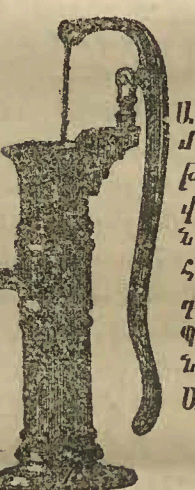

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի Ջրհաններ մեծ և փոքր, երկան թէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրհորներու և թէ խորունկ հորերու համար ամառ գներով կը ծախուի, Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղաղան

ՕՃԱՌ

Անուշահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փրփրի, տեսակը խիստ աղնիւ ու գինը շատ աժան է. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղաղան.

ՓԱՐԻԶԻ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ 1878Ի

ՃՕՐՃ ԲՐԱՅՍԻ
(George Price)

ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ ԵՒ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ ԵՐԿԱԹԱՇԷՆ ԵՒ ՊՂՊՂԱՏԱՇԷՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՐԿՂԱՄՈՒՐՆԵՐ
(ՔՕՖՐ—ՖՕՐ)

Արկղամուրք և Բանալիներու աշխարհածանօթ Գործարանին
40 Տարիէ աւելի հաստատուած.

NEC PLUS ULTRA
Անսահման
ԱՐԿՂԱՄՈՒՐ ԵՒ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

Գործարանադրոշմ

Կրակի և փառցի դիմացող
Գողի անմատոյց
Խարտոցի, ծակող և պատռող գործիքներու դէմ բացարձակապէս ապահով.

Անգլիոյ արքունի Նաւարանի և Դրամատան ինչպէս նաև կառավարական բոլոր գործարաններու և յարկերու յատուկ շինողն ու մատակարարը.
Ցատկաղէս ունկերչաց, դրամափոխներու և այլ մասնաւորաց համար շինուած արկղամուրներ.

Այն գործարանին համբաւը աշխարհածանօթ է. Մինչև ցայսօր եղածներուն վրայ ամէն կերպով գերազանց լինելն անհամար վկայներով և բազմաթիւ մրցանակներով հաստատուած.

Ճօրճ Բրայսի տրուած վկայականներէն հետևեալը յառաջ կը բերեմ, որպէս հաստատութեան ապացուցութեան թողլով.

ՍՈՍԿԱԼԻ ՀՐԴԵՀ
Ի Բիօ տը Ժանէյրօ

Տէր. — Իմ կալուածներս վերստին հրոյ ճարակ եղան և դժբաղդաբար ապահոված չէի ոչ գոյքերս և ոչ ապրանքներս. Սակայն ձենէ գնած Արկղամուրս բացած ժամանակս տետրակներս և թղթերս ամբողջապէս անվնաս գտայ, որուն համար երախտապարտ եմ ձեզ.

Ձեր Արկղամուրին ճիշդ քովը ուրիշ մ'ալ կար, որն որ Գ. Քօյթին (Coates) գործարանէն ելած էր. այս վերջինին մէջ գտնուած տետրակներն և կարևոր թղթերն ամէնքն ալ այրած էին, մինչդեռ ձեր Արկղամուրն, որուն մէջ կը գտնուէր բացի տետրակներէ և թղթերէ 10 լիրա (որ ըսել է 3 և/2 օսմաններէն աւելի) դրամ, զոր պահած էի հոն կառավարութեան հետ անցի ունենալիք գործի մը իբր օրինակ.

Հրդեհէն երկու օր վերջը երբ Բօյիսը բացաւ ձեր Արկղամուրը թէ փառցը և թէ Արկղամուրին ներքին կողմը բոլորովին անվնաս գտաւ. Նա մանաւանդ փառցը՝ որ ճիշդ մի և նոյն վիճակի մէջ էր ինչ որ էր հրդեհէն առաջ.

Ընդունեցէք եւ
Բիօ տը Ժանէյրօ
8 ապրիլ 1868 (Ստորագրեալ) Վ. ՍՔԻՒԼԻ

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց և վկայականներու վաւերացման համար, պէտք է դիմել առ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ Գըլվէլանտ գործարանին յատուկ գործակատարն Տաճկաստանի և Պուլղարիոյ համար, Ատա խան թիւ 9. և կամ առ Գ. Մ. ՊԱԼԵԱՆ, վաճառատուն Ատա խան թիւ 1.